

KROMME NIEUWEGRACHT 11 / PIETERSKERKHOF 20

EEN DERTIENDE-EEUWS CLAUSTRAAL HUIS IN UTRECHT

DR. M.W.J. DE BRUIJN

**Stadionlaan 41
3583 RB Utrecht
Tel. 030 254 19 94
E-post: mwjdebruijn@casema.nl**

Utrecht, januari 2003

Bronnen en archiefinventarissen

Het Utrechts Archief (HUA)

- Sint-Pieter   S. Muller Fz., *Catalogus van het archief van het kapittel van St. Pieter* ('s-Gravenhage 1886) Toegangsnr. 220
- Stadsarchief   S. Muller Fz., *Catalogus van het archief. Tweede afdeeling, 1577-1795* (Utrecht 1890) Toegangsnr. 702
- Diaconiescholen   I. Geurs, *Inventaris van het archief van de diaconiescholen der Nederduitse Hervormde Gemeentescholen te Utrecht (1747) 1748-1961 (1967) met gedeponeerde archieven* (Utrecht 1983) Toegangsnr. 776
- Van der Muelen   E.P. de Booy, *Inventaris van het archief van de familie Van der Muelen* (Utrecht 1987) Toegangsnr. 57
- De Malapert   B.N. Leverland, *Inventaris van het archief De Malapert van Jutphaas en archivalia Van Löben-Sels* (Utrecht 1963) Toegangsnr. 204

J.H. Adriani, *De diaconiescholen der Nederduitsch Hervormde Gemeente te Utrecht* (typoscript 1943) (exemplaar in HUA, Bibliotheek LII D 17)

Literatuur en bronnenpublicaties

Archeologische en Bouwhistorische Kroniek van de Gemeente Utrecht

- W. Bezemer, 'De magistraatsverandering te Utrecht in 1618', *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap* 17 (1896) 71-106
- M.W.J. de Bruijn, *Husinghe ende hofstede. Een institutioneel-geografische studie van de rechtspraak over onroerend goed in de stad Utrecht in de middeleeuwen* (Utrecht 1994)
- D.E.A. Faber, 'Politiek en bestuur in een soeverein gewest (1581-1674)', in: *Geschiedenis van de provincie Utrecht* 2 (Utrecht 1997) 218-219
- A.F.E. Kipp, 'Kromme Nieuwegracht 1-3-5', *Bouwhistorische en Archeologische Kroniek Gemeente Utrecht* 1982, 74-78
- J. van Markesteijn, 'Monument voor een regent', *Steengoed* 32 (september 2001)
- S. Muller Fz., *Over claustraliteit. Bijdrage tot de geschiedenis van den grondeigendom in de middeleeuwsche steden* (Amsterdam 1890)
- A.H.M. van Schaik, 'Een nieuwe heer en een andere leer', in: R.E. de Bruijn e.a. red., *'Een paradijs vol weelde.'* *Geschiedenis van de stad Utrecht* (Utrecht 2000)

Utrecht in 1832. Grondgebruik en eigendom (Utrecht 2000)

K. van Vliet, *In kringen van kanunniken. Munsters en kapittels in het bisdom Utrecht 695-1227* (Zutphen 2002)

D.J. de Vries, *Bouwen in de late middeleeuwen. Stedelijke architectuur in het voormalige Over- en Nedersticht* (Utrecht 1994)

H.H. Zwager, *Nederland en de Verlichting* (Bussum 1972)

Inleiding

Verscholen tussen de bebouwing treft men in de binnenstad van Utrecht op tal van plaatsen imposante woonhuizen aan, die meestal een achttiende- of negentiende-eeuws uiterlijk hebben. Bij nadere beschouwing blijken die panden meestal veel ouder te zijn. Het gaat hierbij om zogeheten claustrale huizen. Dit waren de woonhuizen van voornamelijk geestelijken, die verbonden waren aan een van de vijf Utrechtse kapittelkerken. Omdat ze gelegen waren binnen het *claustrum*, het afgesloten gebied rondom zo'n kerk, worden ze claustrale huizen genoemd. Naar een van die huizen, gelegen tussen het Pieterskerkhof en de Kromme Nieuwegracht, is in het najaar van 2002 tegelijk met een verbouwing een uitvoerig bouwhistorisch onderzoek ingesteld. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn in opdracht van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg ook de archiefbronnen over dit huis en zijn context aan een nader onderzoek onderworpen. Van dit laatste is dit rapport de weerslag. Afgezien van een globale oriëntatie - met dank aan de bouwhistoricus Hein Hundertmark, die het pand heeft onderzocht - is het archiefonderzoek zonder verdere terugkoppeling naar de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd. Te wensen is evenwel dat de hier gepresenteerde alsnog met de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek worden geconfronteerd, nader uitgewerkt en vervolgens geïntegreerd in één samenhangend verslag.¹ De heer Hundertmark heeft zich tot de samenstelling van zo'n definitief rapport, eventueel in de vorm van een publicatie, bereid verklaard.

Het Pieterskerkhof en de Kromme Nieuwegracht in Utrecht

Plattegrond van het noordelijk deel van het Pieterskerkhof in Utrecht met het voormalig claustraal perceel Pieterskerkhof 18-21/Kromme Nieuwegracht 7-13 (ontleend aan Van Markestein, Monument voor een regent, 4).

Het Pieterskerkhof is een van de markantste plekken in Utrecht. Nergens anders in de stad wordt de sfeer van de voormalige kapittelimmuniteten zo dicht benaderd. Dat is voor een groot deel te danken aan het feit dat de ruimte rond de kerk, het 'kerkhof', aan de zuidoostzijde doodloopt en er slechts twee toegangen tot dit kerkhof zijn. Een ervan, de Pieterstraat, is trouwens pas in 1644 als doorbraak

1 Een geslaagd voorbeeld van een dergelijk verslag betreft het onderzoek naar de huizen Zoudenbalch en Loenersloot, respectievelijk in de Donkerstraat/Mariastraat en de Nieuwegracht 20 in Utrecht, eerst gepubliceerd in de *Archeologische en Bouwhistorische Kroniek van de Gemeente Utrecht 1991-1992*, 11-39, en vervolgens in de dissertatie van D.J. de Vries, *Bouwen in de late Middeleeuwen* (1994) 206-230.

over een van de claustrale percelen aangelegd.

Waar nu de huizen aan het kerkhof staan, bevonden zich in de middeleeuwen vooral poortjes, muren en bijgebouwen van de claustrale huizen van de kanunniken. Deze huizen zelf stonden doorgaans verder naar achteren, in het midden van of zelfs achterop het perceel.

De ligging van Sint-Pieter werd bepaald door enerzijds de Utrechtse burcht en anderzijds de loop van de Rijn. De burcht, waarvan de kern uit de Romeinse tijd dateerde, was gelegen op de linkeroever van deze rivier, iets voorbij de plek waar de rivier van noord naar west afboog. Ten oosten van de burcht, in de oksel van de rivier, werd de immuniteit van Sint-Pieter gesitueerd. Dit gebeurde door bisschop Bernold, die in het tweede kwart van de elfde eeuw twee nieuwe kapittels stichtte en een benedictijnenabdij binnen de stad bracht. Sint-Pieter was de eerste van de stichtingen van Bernold; de kerk werd op 1 mei 1048 gewijd. Zij lag recht achter de domkerk. De tegenwoordige straat Achter Sint-Pieter, die eigenlijk **Vóór** Sint-Pieter zou moeten heten, vormde de grens tussen de immuniteit van de dom en die van Sint-Pieter.

Mogelijk heeft de Rijn, die waarschijnlijk al sterk aan betekenis had ingeboet, zich na de stichting van het kapittel nog enigszins naar het oosten en noorden verlegd. Hoe dit ook zij, naar de rivierkant toe was er voldoende ruimte voor percelen voor claustrale huizen. In het eerste kwart van de twaalfde eeuw werd de Rijn afgedamd en bleef de huidige Kromme Nieuwegracht als restgeul bestaan. De daar langs de buitenzijde aangelegde weg - de latere Kromme Nieuwegracht - werd zeer toepasselijk de Regenboog van Sint-Pieter genoemd. Niet alleen ontving het kapittel uit de percelen langs die weg inkomsten, maar het oefende er ook de rechtspraak over uit. Het betrof hier het zogeheten dagelijks gerecht van Sint-Pieter.

Vanuit de claustrale erven aan de binnenzijde van de gracht, in de immuniteit gelegen, kwam in de loop van de eeuwen bebouwing tot stand die niet meer op het kerkhof maar op de gracht gericht was. Tevens werden daarbij bruggetjes over de gracht gebouwd naar de Regenboog toe. Op den duur werd deze bebouwing verzelfstandigd en werden de aldus gevormde woonhuizen aan de Regenboog of Kromme Nieuwegracht gesitueerd, zoals ook met het hier behandelde huis het geval is. Het geheel levert zowel aan de kerkhofzijde als aan de gracht nog steeds een zeer karakteristiek stadsbeeld op.¹

Claustraliteit

De kapittel- en kloosterimmuniteiten waren onttrokken aan, anders gezegd: zij waren ‘immuun’ voor de werkingssfeer van het wereldlijk recht. Erbinnen gold het kerkelijk of canoniek recht. Volgens de officiële leer leefde de kerk volgens het Romeinse recht, maar de praktijk was ingewikkelder. En dat zien we bijvoorbeeld in de wijze waarop men omging met de claustrale huizen en erven. Hiervoor stelden de kapittels zelf regels vast, die zowel kerk- als wereldlijkrechtelijke trekken hadden en waarin zowel Romeins- als inheemsrechtelijke elementen voorkomen. Dit laatste vindt men ook terug in de stukken met betrekking tot de claustrale huizen, waarin de terminologie zeer onvast is. Uiteraard is dit niet de plaats daar dieper op in te gaan. Belangrijk is het om vast te stellen dat het systeem sterk afweek van de moderne eigendom en men er het best aan doet het aan te duiden met een afzonderlijke benaming, die ontleend is aan de bronnen zelf, de ‘claustraliteit’.

Over dit inhoud en vorm van dit recht in de bisschopsstad Utrecht heeft de voormalige rijks- en gemeentearchivaris van Utrecht, mr. S. Muller Fz., een omvangrijke studie gepubliceerd.² Maar ofschoon hij de zelfstandigheid van het recht herkende, benaderde hij de claustraliteit enerzijds anachronistisch vanuit het in zijn tijd geldende burgerlijk recht en zocht hij anderzijds aanknopingspunten bij een middeleeuwse rechtsfiguur die hij het ‘huisleen’ noemde, wat een verkeerde vertaling is voor wat in het Duits *Häuserleihe* heet.³ Het ging hierbij om eeuwigdurende uitgifte van

1 Over de topografie van Utrecht en de plaats van de kapittels daarin zie vooral de dissertatie van M.W.J. de Bruijn, *Husinghe ende hofstede*, passim. Een belangrijke recent verschenen publicatie over de vroegste geschiedenis van de kapittels in het bisdom Utrecht is de dissertatie van K. van Vliet, *In kringen van kanunniken*.

2 Muller, *Over claustraliteit*.

3 Zie hierover De Bruijn, *Husinghe ende hofstede*, 235-236.

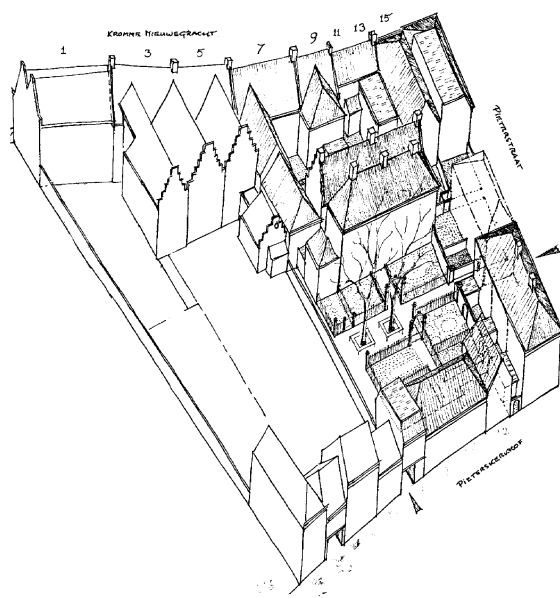
grond en huizen - in het Nederlands aan te duiden als eeuwigdurende erfelijke pacht ¹ en dat gebeurde in de claustraliteit, zoals we zullen zien, nu juist niet. Een ander ernstig bezwaar tegen zijn behandeling is het feit dat Muller bij zijn behandeling vaak de chronologische ontwikkeling uit het oog verliest en voorbeelden uit verschillende eeuwen tamelijk kritiekloos aan elkaar rijgt. Om deze redenen is zijn publicatie voor het behandelen van de claustraliteit slechts beperkt bruikbaar.

Van Utrechtse kapittels zijn verschillende statuten voor de claustrale huizen en erven bewaard gebleven. De oudst overgeleverde, van de dom en Sint-Marie, dateren uit de eerste helft van de veertiende eeuw. Het oudst bewaarde statuut van Sint-Pieter is van 1 september 1450.² In hoofdlijnen komt het overeen met de oudere. Hoofregel is dat de huizen bestemd waren voor geestelijken van het kapittel. Een bezitter kon zijn huis verkopen, bezwaren of aan zijn erfgenamen nalaten. Maar deze vrijheid werd beperkt door de eerstgenoemde regel en de toestemming van het kapittel.

En in dit laatste lag het afwijken van de hoofregel opgesloten. Want al in de dertiende eeuw gaven de kapittels toestemming niet alleen aan leden van andere kapittels maar zelfs aan leken om claustrale huizen binnen hun immuniteit te bezitten. Pas wanneer het uit de hand liep en er te weinig huizen voor de eigen geestelijkheid beschikbaar waren, werden de statuten weer enige tijd nageleefd.

Een ander probleem dat zich in de claustraliteit voordeed, was de bezwaring van de huizen en erven met jaarlijkse lasten. De belangrijkste hiervan waren de zogeheten zielpensies of zieltijzen. Iedere nieuwe bezitter moest namelijk zijn claustraal huis en erf bezwaren met een jaarlijks bedrag voor het houden van memoriediensten voor het zielenheil van zijn voorganger. Maar ook vestigden de bezitters aldus lasten op het huis voor de memorie van zichzelf, ouders en andere familieleden. Ofschoon ook hiervoor toestemming van het kapittel vereist was, liep deze bezwaring vaak zodanig uit de hand dat de huizen onverkoopbaar werden. Het gebruiksgenot woog niet meer op tegen de jaarlijks op te brengen lasten. Noodgedwongen werd er daarna gesaneerd. We zullen zien dat veel van het bovenstaande ook voor het hier behandelde huis heeft gegolden.

Het claustraal huis Pieterskerkhof 20 / Kromme Nieuwegracht 11

Vogelvluchtafbeelding van het voormalig claustraal perceel Pieterskerkhof 18-21/Kromme Nieuwegracht 7-13. De voorste vleugel van het dwarse huis bevat het oudste deel van het claustraal huis. Tekening A.F.E. Kipp.

De oudste bron voor de claustrale huizen van het Utrechtse Sint-Pieterkapittel vormt een goederenlijst uit 1309. Daarin worden de bezitters van dertien huizen vermeld met de bedragen die zij uit hun pand moesten betalen voor het vieren van de feesten en memoriediensten in de kapittelkerk.³ Helaas

1 Aldaar, 260-272.

2 HUA, Sint-Pieter 3, f. 92v.-93. Afgedrukt in Muller, *Over claustraliteit*, 214-215.

3 HUA, Sint-Pieter 74, f. 126-129: *Infrascripte aee pertinent ad festa et memorias per totum annum in*

staat de lijst alleen en is hij niet aan andere gegevens te koppelen. Daarom zijn de betreffende huizen niet te situeren.

Dat is wel mogelijk met de gegevens uit de oudst bewaarde rekening van de zogeheten kleine kamer, de administratie waar de inkomsten en uitgaven voor de memoriediensten werden geboekt. Deze rekening loopt van Sint-Maarten (11 november) 1367 tot Sint-Maarten 1368.¹ Later liepen de rekeningen van Sint-Andries (30 november) tot Sint-Andries.² Onder de rubriek *De areis claustrilibus* - 'Over de claustrale huiserven' - worden deze huizen met hun bezitters in de volgorde van hun ligging aangeduid. Dit laatste kan worden afgeleid uit de context met andere gegevens waarover we uit die tijd en daarna beschikken. Begonnen wordt met het proosdijhuis gelegen ten noordwesten van de kerk. Langs de westzijde van dit perceel liep een sloot en ten westen daarvan bevonden zich claustrale percelen van de dom. Ter plaatse van de sloot werd in de zeventiende eeuw de Keistraat aangelegd; aanvankelijk werd zij de Burenstraat genoemd. Vanaf het proosdijhuis maken de kapittelrekeningen van de kleine kamer een rondgang in oostelijke richting om ten slotte ten westen van de kerk uit te komen. Het aantal claustrale percelen bedroeg ooit dertien, maar is in de loop van de eeuwen door splitsing groter geworden.

Het hier behandelde huis was het derde in rij. Het was in 1367/68 in het bezit van heer Roelof van de Korenmarkt, die er op dat moment jaarlijks 26 schellingen en 8 penningen uit betaalde.³ De volgende bewaard gebleven rekening dateert van 1371/72. Het huis blijkt dan van bezitter veranderd te zijn; het staat nu op naam van mr. Johan van Arnhem.⁴

Helaas zijn van de volgende decennia geen rekeningen bewaard gebleven en beschikken we ook niet over andere bronnen. De eerstvolgende rekening, daterend van 1432/33, noemt Johan van den Noord als bezitter. Behalve de genoemde 26 schellingen 8 penningen waren inmiddels ook nog 2 Franse schilden als last op het huis gevestigd. In totaal leverde dit een bedrag op van 20 pond 8 penningen.⁵

Uit een andere bron weten we dat Johan van den Noord, kanunnik van Sint-Pieter, al in 1423 bezitter van het huis was. Op 15 oktober van dat jaar erkende Van den Noords collega en buurman *Johan Spiker, canonic der kerken van sinte Peter t'Utrecht, dat ic vercoft hebbe enen eerberen manne, heren Johan van den Noerde, canonick der selver kerken voirscreven, achte oude Vrancrijsche scilde ts'iairs ewelijc ende erflijc uut der husinghe ende hofstede daer ic nu in wone, staende binnen der montaden (= immunitet) der kerken voirscreven tusschen husinghe ende hofstede (= huiserf) heren Florens van Zolen aen die een zide ende heren Jans van den Noerde voirgenoeemt aen die ander zide, tot behoef des dekens ende capittels der kerken van sinte Peter voirgenoeemt.*⁶ Johan van den Noord placht deze 8 Franse schilden te betalen *totter memorien wilneer meyster Johan van Aernhem den voirscreven deken ende capittel - - -, in afcortinghe van tyen oude scilden die uut sinen huse ende hofstede voirscreven te gaen plaghen.*

Johan Spiker bewoonde blijkens de genoemde rekening van 1432/33 het claustrale huis ten oosten van dat van Johan van den Noord; sinds 1644 ligt over dat perceel de Pieterstraat. Het perceel van Floris van Zoelen was het huidige Pieterskerkhof 15-17/Kromme Nieuwegracht 15.

In hetzelfde jaar 1423 werd Johan van den Noord ook als belender genoemd in een oorkonde betreffende het naastgelegen claustraal huis aan de andere kant. De bezitter van dit huis verkocht op 13 december 1 mark zilver aan het kapittel uit zijn *husinghe ende hofstede gelegen binnen er montaden van sinte Peters voirscreven, dair her Jan van Noerde, canonic, op die een sijde ende her Jacob van Lichtenberch, proefst der voirscreven kerken, op de ander sijde met horen husingen ende*

ecclesia beati Petri peragendas.

1 HUA, Sint-Pieter 165-1, achterin gebonden.

2 HUA, Sint-Pieter 167 (rekeningen kleine kamer 1432-1622).

3 HUA, Sint-Pieter 165-1 (rekening kleine kamer 1367/68, achterin gebonden): *Item dominus Rodolphus de Corenmarck de area sua XXVI s. VIII d.*

4 Aldaar, rekening van 1371/72: *Item magister Iohannes van Arnhem de area sua XXVI s. VIII d.*

5 HUA, Sint-Pieter 167-1 (rekening van 1432/33, ontvangsten, 15de summa): *Item dominus Iohannes de Noert tenetur de domo et area sua XXVI s. VIII d. Solvit totum. Item idem dominus Iohannes tenetur adhuc de eisdem domo et area duo scuta Francie, fac. XX lb. VIII s.*

6 HUA, Sint-Pieter 731.

*hofsteden naestgelegen sijn.*¹ Het huis van de proost was zoals gezegd het meest westelijke van de claustrale huizen van Sint-Pieter en bevond zich langs de latere Keistraat.

De transactie van 15 oktober 1423 heeft kennelijk geleid tot actie van de kant van het kapittel. Twee dagen later besloot dit college namelijk, buiten aanwezigheid van Johan van den Noord, dat een kanunnik te allen tijde een last op zijn huis kon afkopen tegen de penning twintig, dus het twintigvoudige van de last. Met betrekking tot Johan van den Noord werd bepaald dat hij nog 3 oude schilden op zijn huis mocht vestigen tot een totaal van 12 schilden, met dien verstande dat die 3 schilden binnen drie jaar weer gelost moesten worden.

Al deze gegevens tezamen bieden een samenhangend beeld van het perceel en zijn ligging in de loop van de vijftiende eeuw. De bewaard gebleven rekeningen van de kleine kamer van Sint-Pieter verschaffen ons hierna nagenoeg aansluitende informatie over de opeenvolgende bezitters. Blijkens deze rekeningen stond het huis in 1448/49 nog op naam van Johan van den Noord. Er gingen om te beginnen twee lasten uit, die ook in de voorafgaan bewaarde rekening van 1443/44 betaald werden: 27 schellingen 8 penningen en twee Franse schilden.² Opmerkelijk is echter dat deze lasten met enkele nieuwe in 1448/49 betaald werden door twee anderen, de kanunnik Zweder Cluetinck en mr. Nicolaas van Schiedam. Waarschijnlijk waren zij de bewoners van het huis. Van de zojuist genoemde renten moesten de 26 schellingen 8 penningen, aangeduid als de 'oude tijns', betaald worden Zweder Cluetinc en van de twee schilden één schild door hem en het andere door Nicolaas van Schiedam. Hieraan waren inmiddels nieuwe lasten toegevoegd, die alle betaald moesten worden door Zweder. Het betrof hier één driekwart schild voor het zingen van een Maria-antifoon tijdens de maaltijd, vier lood zilver op het jaargetijde van zekere weldoeners van Johan van den Noord, het derde deel van een Frans schild voor steenkolen voor de koorgezellen en twee derde van een Frans schild voor de begrafenis (?)³ van Liesbet van den Noord, vrouw van Jan Ludekenz.⁴ Uit de verdeling kan men opmaken dat Zweder de hoofdbewoner zal zijn geweest.

De rekeningen vanaf 1448/49 tot en met 1457/58 ontbreken. In de rekening van 1458/59 staat het complex op naam van Zweder Cluetinck, die alle genoemde lasten betaalde. Zweder, die kanunnik van Sint-Pieter was en wiens testament dateert van 5 december 1463,⁵ is vóór 12 april 1464 overleden. Op die datum werd het huis namelijk door het kapittel gegund aan een leek, de edelman Johan van Renesse van Wulven (zie bijlage II).⁶ In de rekeningen van de kleine kamer kunnen we aan de toegevoegde posten zien welke beschikkingen Zweder Cluetinc voor het houden van zijn memorie op het huis gevestigd had. Het was een last die zijn rechtsopvolger moest gaan opbrengen naast de eerder opgesomde renten. Voor het jaargetijde van Zweder moest per jaar twee lood zilver worden betaald, voor een maandelijke memorie twaalf pond - dus een pond per maand -, voor het houden van de mis (*denarii missales*) negen pond, voor kaarsen op het hoogaltaar van de kapittelkerk op

1 HUA, Sint-Pieter 732-1.

2 HUA, Sint-Pieter 167-1 (rekening van 1443/44, ontvangsten, 14de summa): *Item dominus Iohannes de Noerde tenetur de domo et area sua XXVI s. VIII den. - - -. Item idem dominus Iohannes tenetur de eisdem domo et area II scuta Francie - - -.*

3 Of is toch het graf bedoeld? De rekening spreekt van *sepultura*, terwijl het graf van Johan van den Noord als *sepulchrum* wordt aangeduid.

4 HUA, Sint-Pieter 167-1 (rekening van 1448/49, ontvangsten, 14de summa): *Item dominus Iohannes de Noerde tenetur de domo et area sua XXVI s. VIII den. - - -. Item idem dominus Iohannes de Noerde tenetur de eisdem domo et area II scuta Francie - - -. Item notandum est quod dominus Zuederus Cluetinc de cetero solvet de prefato domo et area primo antiquum censum, videlicet XXVI s. VIII d. Item 2° solvet de prefatis II scuta Francie, unum scutum Francie et magister Nycolaus de Schiedam solvet unum scutum. Item dominus Zuederus predictus solvet 3° unum scutum Francie et tria quartaria unius scuti pro antiphona de Domina nostra cantanda ferculum. Item idem solvet 4° V loet argenti in anniversariis certorum benefactorum dicti domini Iohannis de Noerde, ut in libro presentiarum continetur. Item idem solvet quinto terciam partem unius scuti Francie per camerarium chorisociorum levandam, pro qua debent emi carbones. Item idem tenetur solvere post mortem Elizabeth de Noerde, uxoris Iohannis Ludekini, duas partes unius scuti Francie, si et inquantum dicte Elisabeth sepultura denegata non fuerit in sepulchro dicti domini Iohannis de Noerde.*

5 Dit blijkt uit een akte van 19 december 1616 (HUA, Diaconiescholen 212).

6 HUA, Sint-Pieter 137.

Sacramentsdag en het octaaf van Sacramentsdag het derde deel van een Frans schild.¹ Het spreekt voor zich dat dergelijke lasten afbreuk deden aan de voordelen van het bezit van een claustraal huis, maar de voordelen - waaronder vrijheid van stedelijke lasten - wogen doorgaans ruimschoots op tegen dit nadeel.

Johan van Renesse van Wulven heeft het huis tot 1492 in zijn bezit gehad. Op 6 december van hetzelfde jaar werd het huis door het kapittel 'verkocht en gegund' aan Jacob van Winsen, kanunnik van Sint-Pieter. Deze erkende drie dagen later het huis op de geboden condities geaccepteerd te hebben (zie bijlage III).² De voorwaarden behielden het volgende:

- als lasten werden genoemd: 26 schellingen 8 penningen; 4 1/12 Frans schilden; 7 lood zilver en 21 pond;
- hiernaast moest de nieuwe bezitter het kapittel 80 Rijns gulden betalen;
- na zijn overlijden zou het huis weer door middel van openbare verkoop voor het leven aan een kanunnik van het kapittel moeten komen voor minstens een bedrag van 100 Franse schilden en de lasten die er op het huis rustten;
- die 100 Franse schilden zouden aan de kerk komen ten behoeve van het testament van Zweder Cluetinc;
- wanneer de betaling achterwege bleef, zou die aan het huis verhaald worden zonder dat de nieuwe bezitter of zijn erfgenamen zich daartegen zou kunnen verzetten.

Jacob van Winsen moest hiervoor twee borgen stellen en een zogeheten transvers- of recognitieoorkonde afgeven. Het is deze oorkonde, daterend van drie dagen na de uitgifte, namelijk 9 december 1492, die in het kapittelarchief bewaard is gebleven. Als borgen en bezegelaars van de oorkonde stelden zich zijn oom Joost van Winsen en de kanunnik van Sint-Pieter Wijnand van Doornik.

Jacob van Winsen, net als zijn voorganger afkomstig uit een vooraanstaand Utrechts geslacht, moet nog heel jong zijn geweest, want hij heeft het huis gedurende bijna onvoorstelbaar lange tijd bezeten. Pas in de rekening van de kleine kamer van 1547/48 wordt hij als overleden aangemerkt en stond het huis op naam van Jan van Winsen, waarschijnlijk een erfgenaam. Op 11 april 1550 kocht de kanunnik Ernst van Schaik het huis van het kapittel voor 150 oude schilden. Uit de akte die hiervan werd opgemaakt blijkt dat Jan van Winsen over het huis een rechtszaak had aangespannen bij het Hof van Utrecht.³ Tevoren had Van Schaik al een aantal jaren het oostelijk aangrenzende huis had bewoond.⁴

Vanaf 1518/19 worden de inkomsten uit de huizen niet meer gespecificeerd, maar opgenomen in een verzamelpost. Voor het hier behandelde huis ging het om een bedrag van in totaal 8 gulden 17 stuivers 9 penningen. De vestiging van renten voor religieuze doeleinden is na het optreden van Luther tegen de misbruiken in het algemeen sterk afgenomen en dit vinden we ook hier terug: het bedrag is hierna niet meer hoger geworden.

Het complex kwam in 1565/66 vervolgens in handen van de kanunnik Marten van Sneek en daarna in 1577/78 van de kanunnik Matheus van Sijpenesse.⁵ Tijdens de bewoning van de laatste werd in Utrecht de Hervorming doorgevoerd. De uitoefening van de rooms-katholieke godsdienst werd verboden, maar de prelaten en kanunniken werden in het algemeen in hun rechten, waaronder dat van het bezit van een claustraal huis, gehandhaafd. Ook de claustraliteit op zich bleef voorlopig bestaan.

1 HUA, Sint-Pieter 167-1 (rekening van 1464/65, ontvangsten, 14de summa): *Item idem* (= Johan van Renesse van Wulven) *tenetur adhuc de predictis domo et area in anniversario domini Zwederi Cluetinck II loet argenti - - - . Item idem tenetur adhuc pro memoria dicti domini Zwederi Cluetinck XII mensium XII lb. - - - . Item idem tenetur adhuc ad memoriam dicti domini Zwederi ad denarios missales IX lb. Item idem tenetur adhuc pro memoria sepredicti domini Zwederi Cluetinck ad candelas cereas ponendas in summo altari in die Sacramenti et infra octavas coram venerabili Sacramento terciam partem unius scuti Francie - - - .*

2 HUA, Sint-Pieter 139.

3 HUA, Sint-Pieter 50-1, f. 67. De taxatie van het huis had al op 1 september 1547 plaatsgevonden (aldaar, f. 44v.).

4 HUA, Sint-Pieter 167-4 (rekening van 1449/50, ontvangsten, 15de summa): *Ioannes de Winsen et posthac dominus Ernestus de Scaijck tenetur de domo et area suis simul VIII f. XVII st. IX d.*

5 HUA, Sint-Pieter 167-5 (ontvangsten, 15de summa).

Op 7 november 1578 vond er een splitsing van het complex plaats in twee claustrale huizen. Het nieuwe huis betrof het huidige Kromme Nieuwegracht 7 op de noordwesthoek van het claustrale erf. In de splitsingsakte is sprake van een keukentje (*parvula coquina*) aan de gracht.¹ Het aldus gevormde, kleinere nieuwe huis werd in het bezit gesteld van de leek mr. Gerrit van Zevender, die daarvoor 1 pond 12 stuivers aan de kleine kamer van het kapittel ging betalen.²

Het grote huis kwam in 1602/03 in het bezit van de kanunnik Peter de Voocht van Rijnveld. Deze droeg het, toen woonachtig in Hoorn, op 5 april 1608 over aan zijn medekanunnik Gerrit Schulten, overigens ten behoeve van hun beider collega Matheus van Sijpenesse. Uit de transportakte blijkt niet wat de reden van dit laatste was.³ Zoals uit het vorenstaande is gebleken, was Van Sijpenesse al in 1577/78 bezitter geworden. Denkbaar is dat Peter de Voocht van Rijnveld slechts 'bezitter op naam' is geweest. Over de betekenis van dit begrip zo meteen.

Een kapittelresolutie van 9 augustus 1608 vermeldt dat Van Rijnveld inmiddels was overleden en dat deze het huis had getransporteerd zonder dit door Schulten geaccepteerd was.⁴ De uitvoerders van zijn testament moesten - zoals een kapittelresolutie zegt volgens de statuten van het kapittel - bij het overlijden van de bezitter van een claustraal huis 100 oude (Franse) schilden aan het kapittel betalen, hetgeen ook daadwerkelijk gebeurd is.⁵

Al in de rekening van 1607/08 staat het huis in ieder geval op naam van Gerrit Schulten.⁶ Deze is het echter niet zelf gaan bewonen. Op 31 augustus 1609 hebben deken en kapittel *ten versoecke van Cornelis van de Poll denselven Van de Poll geconsenteert, gelijk zij consenteren mitsdeesen, zeeckere claustrale huijsinge, staende in de emmuniteyt der voirschreven kercke, die hem op den naeme van heere Gerardt Schulten, canonick der selver kercke, bij Matheus van Sijpenesse zall werden getransporteert, te mogen beswaren mit III^C ghulden hooftsoms, losbaer den penninck XX, ten behoeff van den armen gefundeert in de voirschreven kercke bij den voirschreven Matheus van Sijpenesse, eertijts mede canonick der selver kercke, mitsgaders noch mit II^M IIII^C ghulden hooftsoms, losbaer den penninck XX als voiren, ten behoeve van de voirschreven Matheus van Sijpenesse, ende dit all boven den kerckelycken ende claustralen uutganck, die d'voirschreven kercke daer uut jaerlix competeert, mitsgaders boven den last van hondert oude schilden die d'selve daer uut vervallen t'elcken reijse dair afflijvicheyt van den heere canonick, op wiens naeme d'selve huysinge staet ende gepossideert wert, salvis iuribus ecclesie.*⁷ Op 30 september 1609 heeft Matheus van Sijpenesse getransporteert die beterschap van alsulcken claustralen huijsinge ende erve, staende ende gelegen in de emmuniteyt der voirschreven kercke, als hij comparant op den name van heeren Gerit Schulten, canonick der voirschreven kercke, heeft gepossideert, daer mr. Thomas de Hornes, canonick der voirschreven kercke, oostwärts ende die wedue van Goort Bogart zaliger westwärts

1 HUA, Sint-Pieter 50-2, ongef.

2 HUA, Sint-Pieter 167-5 (rekening 1587/88, ontvangsten, 15de summa) en aldus ook in de volgende rekeningen.

3 HUA, Sint-Pieter 50-3, ongef. (achterin).

4 HUA, Sint-Pieter 50-3, f. 16: *zeeckere pretenst transport vandyen bij den voirnoemde heere Rijnveldt in zijn leven ten behoeve van heer Gerrit Schulten, zijnen medebroeder, gedaen, also nyet en blyckt dattet selve transport bij den voirschreven heere Schulten congruo tempore es geaccepteert.*

5 Aldaar, f. 19 (22 september 1608). Opmerkelijk is dat in de hierna te behandelen akte van 19 december 1616 vermeld staat dat deze last op het huis gevestigd was door de kanunnik Zweder Cluetinck bij zijn testament van 5 december 1463: *Alsoo die beterschap van de huijsinge ende erve staende ende gelegen in de immunitijt der kercke van Sinte Peters t'Utrecht, die den erentfeste Cornelis vande Poll, borgemeyster in der tijt der stad Utrecht op den naem van heer Geradt Schulten, canonick der selver kercke, possideert, bij testament van zalige heer Sweder Cluetinck, eertijts canonick der voirschreven kercke ende possesseur der voirschreven huijsinge ende erve, van date den V^{en} decembris 1463 ten behoeve vande heeren deken ende capittle beswaert is mitten last van hondert oude schilden, te betalen aen de voirschreven heeren deken ende capittle soo dick ende menichmael d'selve huijsinge ende erve deur doode van den canonick op wiens naem die selve gepossideert worden comen te vaceren - - -* Hier is dus geen sprake van een statutaire verplichting, maar een die voortspuit uit een testament.

6 HUA, Sint-Pieter 167-7 (ontvangsten, 11de summa).

7 Aldaar, f. 25. In de marge staat aangetekend dat de executeur van Van Sijpenesse op 11 december 1663 (!) verklaarde van de bezitter van het huis 2400 pond (= gulden) ontvangen te hebben en dat hij verzocht had de akte te casseren, hetgeen ook gebeurd is.

naestgehuijst ende gelegen zijn, omme bij den voirnoemde Van de Poll terstont aenveert ende op den name van den voirnoemde heeren Gerrit Schulten te werden gepossideert.¹ Ook werden op die datum de hierboven vermelde leningen van respectievelijk 300 en 2400 gulden afgesloten.²

Al in de rekening van 1608/09 wordt Cornelis van de Poll als bewoner genoemd.³ We hebben hier te doen met het door de kapittels getolereerde ‘naambezit’, bezit op naam van een kanunnik. Dit had als nadeel dat de bewoner geen zekerheid had dat hij na het overlijden van de claustraal bezitter het huis kon blijven bewonen.⁴

Cornelis van de Poll was afkomstig uit een Utrechtse familie. Hij was net als zijn vader Lucas, die schepen, raad en burgerhopman was geweest, zijdelakenkoper van beroep. In 1606 of 1607 benoemden echter de Staten van het gewest hem tot ontvanger van de generale middelen, *sijnde den treffelicksten ontfanck van 't Sticht, welcken ontfang hij wel 12 jaren oft daerontrent heeft bedient ende daerinne soo gegrasseert, dat hij - - bij den aenvang van dien arm sijnde, geduerende denselven sijnen ontfang meer als 100.000 guldens heeft geconquesteert.*⁵ In 1610 was deze lucratieve post ernstig in gevaar, omdat in ieder geval zijn vader Lucas, maar mogelijk ook Cornelis zelf betrokken waren bij een opstand van de streng-gereformeerden - en merkwaardigerwijs ook katholieken! - tegen het toen libertijnse gezag.⁶ Cornelis wist zijn ambt echter te behouden.⁷ Jarenlang bekleedde hij tevens diverse functies in het stadsbestuur, waaronder die van raad, borgemeester en kameraar.⁸

Cornelis van de Poll heeft dus al kort nadat hij ontvanger van de generale middelen was geworden het huis aan het Pieterskerkhof op naam van de kanunnik van Sint-Pieter Gerrit Schulten weten te verwerven. Onder deze laatste als claustraal bezitter werd op 19 december 1616 het grootste deel van de renten afgelost.⁹ In de rekening van 1616/17 betaalt Schulten *pro rata temporis* nog 2 gulden 4 stuivers, kennelijk een kwart van de vroegere 8 gulden 17 stuivers (9 penningen).¹⁰ Daarna is het bedrag teruggebracht tot slechts 2 stuivers 5 penningen.¹¹ Mogelijk betrof het hier het bedrag dat toen voor de genoemde ‘oude tijns’ betaald werd.

De westelijke afsplitsing (Kromme Nieuwegracht 7) kwam overigens in 1617 of 1618 het bezit van de gereformeerde en gehuwde kanunnik van Sint-Pieter Gerrit Pauw.¹² Laatstelijk had de weduwe van mr. Gerrit van Zevender het huis bewoond.¹³ Na Gerrit Pauw was diens weduwe bezitster van het

- 1 De originele oorkonde bevindt zich in het archief van de Nederlands Hervormde Diaconiescholen, die zoals nog zal blijken het huis in 1872 hebben aangekocht (HUA, Diaconiescholen 211). Bij de overdracht hebben de regenten verschillende retroacta betreffende het complex ontvangen (aldaar 210-214 en 219), waarvan deze de oudste is (de nummers 215-218 hebben betrekking op een ander huis en zijn hier abusievelijk ondergebracht).
- 2 Afschriften van de transport- en hypotheekakten, alle drie gedateerd 30 september 1609, in HUA, Sint-Pieter 50-3, ongef. (achterin).
- 3 HUA, Sint-Pieter 167-7 (rekening van 1608/09, ontvangsten, 11de summa).
- 4 Zie Muller, *Over claustraliteit*, 87-119.
- 5 Bezemer, ‘De magistraatsverandering’, 77-78.
- 6 Zie hierover Faber, ‘Politiek en bestuur’, 218-129; Van Schaik, ‘Een nieuwe heer’, 241-244.
- 7 Bezemer, ‘De magistraatsverandering’, 77-78.
- 8 Met dank aan dr. Marten Jan Bok, die mij de door hem verzamelde genealogische gegevens over het geslacht Van de Poll ter beschikking stelde, en dr. Ronald Rommes, die eveneens informatie over enkele personen verstrekke.
- 9 Origineel: HUA, Diaconiescholen 212; afschrift: HUA, Sint-Pieter 50-3, f. 93v.
- 10 Ontvangsten, 11de summa: *Dominus Gerardus Schulten de domo et area quam Cornelius van de Poll inhabitat pro rata temporis II fl. IIII st.*
- 11 HUA, Sint-Pieter 167-7 (rekening van 1617/18, kleine kamer, ontvangsten, 11de summa): *Dominus Gerardus Schulten vel sub eius nomine Cornelius van de Poll II st. V ob.* Hoewel een obool in de middel-eeuwse bronnen een halve penning vertegenwoordigde, zijn hier penningen bedoeld.
- 12 Rekening van 1618/19, ontvangsten, 11de summa: *Dominus Mattheus de Pauw, confrater noster, I fl. XII st.*
- 13 Rekening van 1615/16, ontvangsten, 11de summa: *Vidua magistri Gerardi Sevender ex domo et area I fl. XII st.*; rekening van 1616/17: *Heredes vidue Sophie de Pallaes ex domo et area I fl. XII st.* De vermelding van een Sofie van Pallaes zal wel op een vergissing berusten. Waarschijnlijk was het huis in handen van de erfgenamen van de weduwe van Gerrit van Zevender gekomen.

pand.¹ Het zal hier verder buiten beschouwing worden gelaten.

In deze periode naderde het einde van de claustraliteit als instituut. De stad eiste dit van de inmiddels gesecculariseerde kapittels. Op 24 augustus 1618 bepaalde de stedelijke raad dat de overdrachten van de claustrale huizen en erven voortaan moesten plaatsvinden voor het stedelijk schepengerecht.² Het kapittel van Sint-Pieter stond op 11 mei 1620, nadat Paushuizinge - het huidige Kromme Nieuwegracht 49 - al voor het stedelijk gerecht getransporteerd was, toe om de claustraliteit af te kopen tegen de penning tweeëndertig van de getaxeerde waarde van het huis. De lasten, waaronder de renten voor memories, konden worden blijven afgekocht volgens de bestaande statuten.³ Aldus werd van het afgesplitste westelijke huis zowel de claustraliteit als de op het huis staande renten afgekocht op 19 januari 1621.⁴

Kromme Nieuwegracht 20 na de afschaffing van de claustraliteit

Dit was niet het geval met het huis van Cornelis van de Poll. Sinds de rekening van 1626/27 wordt deze niet meer op naam van Gerrit Schulten als bewoner vermeld. Hij zal dus rond deze tijd wel de officiële bezitter - men mag nu wel spreken van eigenaar - van het huis zijn geworden.⁵ Wel betaalde hij nog trouw de 2 stuivers en 5 penningen die op het huis waren blijven rusten. Maar zijn erfgenamen - Van de Pol overleed in 1633 - blijken dat vanaf het rekeningjaar 1637/38 te weigeren.⁶ Tot in de rekening van 1641/42 bleef het kapittel van Sint-Pieter de post nog pro memorie opnemen; daarna werd hij weggelaten. De rekening van het voorafgaande jaar noemde tevens de naam van een nieuwe eigenaar: David Godin.⁷ Inderdaad had op 20 oktober 1640 het transport van het huis plaatsgevonden (zie bijlage IV).⁸

Zoals uit het bouwhistorisch onderzoek is gebleken, heeft Cornelis van de Poll, het huis aan het Pieterskerkhof verbouwd. Zijn wapen met een dwarsbalk en drie ruiten is bij het bouwhistorisch onderzoek op de moerbalken van de noordelijke vleugel van zijn huis aangetroffen.⁹ Mogelijk kan dendrochronologisch onderzoek uitwijzen wanneer deze verbouwing precies heeft plaatsgevonden.

Opmerkelijk is intussen dat in het stedelijk huisgeldregister van 1629 het complex met de aangrenzende huizen niet vermeld worden onder het Pieterskerkhof, maar onder de Kromme Nieuwegracht. *Van S. Jans dam de graft opwaerts aen* - dus van west naar oost - worden genoemd:

<i>Den canonick Pauw</i>	<i>XXIIII gulden</i>
<i>Eeckeren in de huysinge van den burgemeester Van de Poll</i>	<i>XII gulden</i>
<i>De burgemeester Van de Poll</i>	<i>XXXVI gulden</i>
<i>D'weduwe van Jan Ram</i>	<i>VI gulden</i> ¹⁰

Aan de grootte van de bedragen laat zich de omvang van de huizen aflezen. Dat van burgemeester

1 HUA, Stad II, 1166 (1653), blz. 249.

2 Zie hierover De Bruijn, *Husinghe ende hofstede*, 245.

3 HUA, Sint-Pieter 50-3, f. 125.

4 HUA, Sint-Pieter (rekening van 1622/23, ontvangsten): *Dominus Matheus de Pauw, confrater noster, tenebatur ex domo et area claustrali sua I fl. XII st., sed quoniam census hic pariter et claustralitas domus et aree etiam huius redemta fuit XIX^a ianuarii 1621, venit hic pro memoria.*

5 HUA, Sint-Pieter 172-1 (rekening van 1625/26, ontvangsten, 11de summa: *Cornelius vande Poll sub nomine Schulten tenetur ex domo et area claustrali II st. V ob.*; aldaar rekening van 1626/27: *Cornelius vande Poll de censu domus suę II st. V ob.*

6 HUA, Sint-Pieter 172-1 (rekening van 1634/35, ontvangsten, 9de summa): *Heredes consulis Pollionis ex domo et area II st. V ob., sed quia solvere recusant memoria.*

7 HUA, Sint-Pieter 172-2 (rekening van 1641/42, ontvangsten): *Heredes consulis Pollii, nunc Godin, solvere recusant II st. V pen., memoria*; aldaar rekening van 1640/41: *Heredes consulis Pollii olim, nunc dominus Godin ex domo et area, II st. V ob., quod non solvitur, pro memoria.*

8 Minuut: HUA, Stad II, 3243 (2de helft 1640), blz. 107-108; origineel: HUA, Diaconiescholen 214.

9 Vriendelijke mededeling van Hein Hundertmark.

10 HUA, 1166 (register van het huisgeld 1629), blz. 187.

Van de Pol was het grootst. Een deel van zijn huis - waarschijnlijk het latere Kromme Nieuwegracht 9 - werd bewoond door een zekere Eeckeren en waarschijnlijk het latere nummer 13 door de weduwe van Jan Ram. In ieder geval spreekt de transportakte van 20 oktober 1640 van een huis *in vier woningen geappropriert* (zie bijlage IV).

Dat veel huizen niet meer aan het Pieterskerkhof maar aan de Kromme Nieuwegracht worden gesitueerd, is tekenend voor de verhoudingen die met de Hervorming waren ontstaan. De kapittelkerk vormde niet meer het middelpunt, integendeel de bewoners lieten haar letterlijk het achterste van hun huizen zien. De voorkant lag voortaan aan de deftige gracht, bereikbaar over bruggetjes. En dat was niet het enige: zoals we zullen zien verrezen aan het Pieterskerkhof naast kleinere huizen vooral ook stallen en koetshuizen. Mestlucht heeft aldus de geur van kaarsen en wierook vervangen.

De nieuwe eigenaar van het grote complex, David Godin (1597-1666), was afkomstig uit een Zuid-Nederlands adellijk geslacht. Hij was een zoon van Jacob Godin en Cornelia Malapert, eveneens afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden. Beide families, van adellijke afkomst, waren na de Opstand naar het Noorden uitgeweken. In de loop van de komende eeuwen zouden er verschillende huwelijken tussen een Godin en een De Malapert worden gesloten. Ook enkele andere Zuid-Nederlandse geslachten, zoals bijvoorbeeld Vivien, leverden bijdragen aan de inteelt en de instandhouding van de familiekapitalen.¹

In het huisgeldregister van 1653 worden vermeld *Van S^d. Jansdam de nieuwe graft opwaerts na 't Hieronymus school:*

<i>D'heer van Suylen twee huijsen</i>	<i>XXXII gulden</i>
<i>Den onfanger (!) Pauws weduwe</i>	<i>XVI gulden</i>
<i>D'heer Godijn</i>	<i>XXXVI gulden</i>
<i>D'heer van Wayensteijn op den hoeck</i>	<i>XII gulden²</i>

De heer van Zuilen bezat de huizen Kromme Nieuwegracht 3 en 5, de weduwe Pauw nummer 7. Bij het laatstgenoemde huis gaat het om het perceel op de noordwesthoek van de inmiddels aangelegde Pieterstraat, thans Kromme Nieuwegracht 15 en Pieterstraat 12). Het complex van Godin is weer in één post opgenomen.

Het huis is anderhalve eeuw in het bezit van de families Godin en Malapert gebleven. Bij vererving werd een huis niet overgedragen en vinden we het doorgaans dan ook niet terug in de transportregisters terug. Dit wordt hier gecompenseerd door het feit dat enkele familiearchieven testamenten en andere stukken betreffende de nalatenschap van de eigenaren bevatten. Het betreft de archieven van de geslachten Van der Muelen en De Malapert van Jutphaas.

In de inventaris van de goederen van het echtpaar David Godin (+ 27 januari 1666) en Margareta van Vosbergen (+ 13 april 1679) vinden we het complex, nog steeds bestaande uit vier woningen, als volgt omschreven:

Een huijs met stallinge ende koetshuijs uijtkomende op de Nieuwe gracht binnen Utrecht; item een aen de oostsijde van 't voorschreven huijs ende een aen de westsijde, beijde mede uijtkomende op de Nieuwe gracht; mitsgaders een huijs med sijn stallinge uijtkomende op S^d Pieterskerckhof, welke voorschreven vier huijsingen in eene massa worden gestelt omdat niet bequamenlijck afgedeelt konnen worden.

In de marge staat aangetekend: *Deze huijsinge sijn toegeleght aen jo^r Jan Louis Godin, jo^r Carel ende juffrouw Cornelia Godin, om redenen als in de cavelcedul vermeld.*³

Van de drie nieuwe eigenaren overleed Johan Louis Godin in 1688.⁴ Blijkens de stukken

- 1 De genealogische gegevens zijn afkomstig uit de inventarissen van de familiearchieven Van der Muelen en De Malapert in Het Utrechts Archief (De Booy, Inventaris familie Van der Muelen, en Leverland, Inventaris van het archief De Malapert).
- 2 HUA, Stad II (register van het huisgeld 1653), blz. 248.
- 3 HUA, Familie Van der Muelen 345, genrd. 23.
- 4 HUA, Familie Van der Muelen 355. Hierin een ongedateerd concept-testament van Johan Louis, waarin Cornelia Godin tot universele erfgename wordt aangesteld. Kennelijk is er geen officieel testament geweest. Een ander stuk onder dit archiefnummer, van 21 januari 1689, behelst namelijk een overeenkomst tussen de gebroeders Jacob Godin, heer van Boelenstein, Maarssenbroek etc., en luitenant-kolonel Charles Godin

betreffende de afwikkeling van de nalatenschap werd het derde part van de vier huizen aan de Kromme Nieuwegracht en het Pieterskerkhof voor f 4000 overgenomen door Cornelia.¹ Carel op zijn beurt overleed in 1703.² Hierdoor is ook zijn portie is terechtgekomen bij zijn zuster Cornelia, die in 1714 stierf. Op 3 augustus 1713 had zij haar laatste, eigenhandig geschreven testament gemaakt, waarbij zij opnieuw de huizen aan drie erfgenamen naliet: haar neef en nichten David, Margareta Elisabeth en Johanna Louise, broer en zussen. De omschrijving, in een ietwat bizarre spelling, luidde: *Voorders macke en bespreken ick aen en ten behoven van mijne nicht vrouw Magrita Elisabet Godin, huijsvrouw van den heer J. Tiellens ets. ets., benefens mijn neef joncker Davit Godin ets. ets. ende mijn nichte jonckvrouw Johanna Lowise Godin, met haeredele drien zekere mijne vier huijse, erve, stallingen misgaders verder toebehooren, staende en geleege binne dese stadt Utrecht aen de westzijde van de Nieuw Gracht tussen de Buerstradt - dit wil zeggen de Keistraat - en Pieterskerckhof uijtcomende, tesamen om bij ijder van dezelve voor een gerechte darde portie nae mijn overlijde genooten en beseten t'worde, sonder dat nochtans in tijt en wijle een van de voorseijde drie haeredele gerechte darde portie aen een anderen sal mogen verkoopen, veralineren ofte verbindende sonder gemeene schriftelijck consent van de twee anderen, deselve huijse mackende en daerin instiuerende bij desen.*³

De inventaris die na het overlijden van Margareta Elisabeth werd gemaakt omschreef ze als volgt:

Inventaris van goederen nagelaten bij jonckvrouw Cornelia Godin tot Maarsenbroeck, onse moeij zaliger, gemaakt bij de heer David Godin als executeur van den testamente.

Huijsingen.

Een huijs, hof en stal, staande op de Nieuwe graft en achter uijtcomende op 't Pieterskerckhof, bewoond wordende bij den heere van Rijnesteijn.

Noch een huijsinge staande op de Nieuwe graft bewoond wordende bij mevrou Vervelst;

noch een huijsinge staande op de Nieuwe graft, in 't welke moeij zaliger overleden is;

noch een huijs, hof en stal, uijtcomende op het Pieterskerkhof, waarvan de huijsinge bewoond word bij mevrou Carlof en de stal verhuert is aan de heer Honthorst.

Deze vier huijsingen sijn volgens testament van den 3^{en} augusti 1713 gemaakt aan Margarita Elisabeth Godin, huijsvrouw van de heer Johan Tiellens, aan David Godin en Johanna Louise Godin, ijder voor een darde.

Het grote huis was blijkens deze inventaris verhuurd aan de heer van Rijnestein, terwijl de eigenaresse waarschijnlijk Kromme Nieuwegracht 13 bewoonde. Nummer 9 was dan verhuurd aan mevrouw Vervelst en het huis Pieterskerkhof 21 aan mevrouw Carlof en de stal ter plaatse van Pieterskerkhof 19 aan de heer Honthorst.

Broer en zus David en Johanna Louise Godin maakten op 28 augustus 1713 - dus kort na het testament van hun tante Margareta Elisabeth Godin - een gezamenlijk testament, waarbij zij *vrouwe Margareta Elisabeth Godin, huysvrouwe van den heere Johan Tiellens, ende by gebreeke off voor overlyden vandeselve hare kind ofte kinderen en verder malcanderen over ende weder de langst levende van ons beyden geinstitueert ende institueren by desen tot universele ende eenige erffgenaam.*⁴ Op deze wijze zouden de porties in het huis weer aan een van hun drieën toevallen. En dat is ook gebeurd. David overleed in 1742. Zijn zuster Johanna Louise maakte vervolgens op 31 augustus 1743 een testament, waarbij zij haar zuster Margareta Elisabeth weer tot universeel erfgename benoemde.⁵ Zij overleed in 1750.

Hiermee zullen alle rechten in het bezit zijn geraakt van Margareta Elisabeth, die - vanaf wanneer is niet duidelijk - het grote huis bewoonde. Bij testament van 1 augustus 1750 vermaakte zij aan haar neef Louis de Malapert, heer van Jutphaas, en zijn echtgenote Louise de Geer *ofte bij vooroverlyden aan hare kinderen de vier huijsen staande binnen Utrecht, alse drie op de Nieuwegraft en een op het St Pieterskerkhof, met de stallen daaraan gehorende, alsmede in 't huijs bij de vrouwe testatrice*

over de uitvoering van dit concept.

1 Aldaar 356, genummerd 40.

2 Aldaar, 362. Deze stukken betreffende de nalatenschap bevatten geen specifieke gegevens over het complex.

3 HUA, Familie Van der Muelen 367, genrd. 356.

4 Aldaar 385, genrd. 10.

5 HUA, Familie Van der Muelen 385.

bewoond alle de meubilen en huijscierraad, mitsgaders de behangen; item alle de provisien zo van wijnen en bieren als anders, alsmede al het gemaakt zilver, goud, juwelen, schilderijen, pourtraiten als ander die op 't overlyden van de vrouwe testatrice in haar bewoonhuijs mogten gevonden werden, gelijk mede alle de boeken, uijtgesondert die gene die hier na nader werden geexpresseert. De uitgezonderde boeken betroffen filosofische werken van de Amsterdamse koffer- en bandeliermaker Willem Deurhof (1650-1716), een bewonderaar van Spinoza en Descartes.¹ De erflaatster had van deze autodidact - maar wel een neef van een professor in de filosofie! - een portret in haar slaapkamer hangen. De boeken, het portret en twee globes van Valk moesten worden overgegeven aan een echtpaar De Court.²

Margaretha Godin overleed op 29 maart 1754.³ Elf dagen tevoren had zij haar laatste testament gemaakt, *swakkelyk na den lighame, op een stoel sittende, edog haar memorie en verstand volkomen magtig en gebruykende.*⁴ In de kwitantie van de ontvangst van de 20ste penning, gedateerd 22 oktober van hetzelfde jaar, zijn de vier huizen omschreven en is de getaxeerde waarde ervan opgegeven:

Eerstelijc een huijsinge met desselfs hoff, stallinge en koetshuijs daar agter, staande ende geleege binnen Utrecht aan de zijdsijde van de Kromme Nieuwegragt, bij de overledene bewoond geweest ende bij den edelachtbare gerechte der stad Utrecht op den 22^e maij 1754 geestimeert op f6000.-
Item een huijsinge staande ten oosten den ingangh der voorsz. huijsinge, bij en op dato utsupra geeestimeert op f2600.-

Nog een huijsinge, staande ten westen den ingangh der eerstgem. huijsinge, mede bij en op dato utsupra f2000.-

Een huijsinge met desselfs hoff, stallinge en koetshuijs daar aangelegen en nevens den ingang uijtkomende, staande ende gelegen aan de noordsijde van 't Pieterskerkhoff, mede bij en op dato utsupra geeestimeert op f4000.-

Haar vermogen, voor zover dit onderworpen was aan de 20ste penning, bedroeg de som van f 101.220,⁵ aanzienlijk maar niet uitzonderlijk.

De vier huizen laten zich, mede aan de hand van de latere gegevens, als volgt identificeren:

- het eerstgenoemde is het grote huis, dat later de huisnummers Kromme Nieuwegracht 11 en Pieterskerkhof 20 kreeg; de stal en het koetshuis zullen ter plaatse van het tegenwoordige Pieterskerkhof 18 hebben gestaan;
- de twee volgende huizen zijn de huizen Kromme Nieuwegracht 13 respectievelijk 9;
- het laatstgenoemde huis is het huidige Pieterskerkhof 21 met stal en koetshuis ter plaatse van het tegenwoordige Pieterskerkhof 19.

Louis de Malapert, *in leeven heer van het Over- en Nedereind van Jutphaas, Plettenburg etcetera etcetera*, overleed op 13 maart 1782 in Utrecht. Zijn tot executeurs-testamentair aangestelde zonen Pieter en Jan Jacob dienden een verzoek in bij de vroedschap om splitsing van de huis-, straat-, lantaarn- en emmergelden van het complex, dit in verband met voorgenomen openbare verkoop. Op 13 mei stemde de vroedschap hiermee in.⁶ Op 18 mei daaraanvolgende werden de huizen geveild (zie bijlage V).⁷ Het elders tussen de Kromme Nieuwegracht en het Pieterskerkhof staande woonhuis van

1 Zie over hem bv. Zwager, *Nederland en de Verlichting* (Bussum 1972) 79.

2 HUA, Familie Van der Muelen 378, genrd. 29.

3 Aldaar 379, ongenrd.

4 Aldaar 379, genrd. 36.

5 Aldaar 380, genrd. 40.

6 HUA, Stad II, 121-106 (vroedschapsresoluties 1782), f. 167v.-168. In het huisgeldregister van 1753-circa 1800 (GAU, Stad II, 1166 (1753-ca. 1800), blz. 7) worden achtereenvolgens onder nummer 33 vermeld: *juffrouw Godin, den heer L. de Malapert, den heer J.J. de Malapert*. In de kantlijn is hierbij aangetekend: *Deze post is gesplitst ingevolge vroedschapsresolutie van 13e maij 1782*. Achtereenvolgens worden dan vermeld 33A *Christiaan Weijman*; 33B *de heer professor Bondam* (hierna: *C. van Hardenberg*); 33C eveneens *de heer professor Bondam* (hierna: *juffrouw Hofmeister*). De oorspronkelijke post bedroeg f 36, de gesplitste posten respectievelijk f 8, f 18 en f 10.

7 HUA, Familie De Malapert 174-1.

de overledene (in de inventaris nummer 1) werd voor *f* 10.500 gekocht door mr. Pieter de Malapert.¹ Het hier behandelde complex (nummers 2 tot en met 5) - overeenkomend met het claustrale perceel van Cornelis van de Poll en daarna van David Godin - werd aangekocht door mr. Jan Jacob de Malapert, met uitzondering van de stal met het koetshuis aan het Pieterskerkhof, voor de som van 7528 gulden 10 stuivers. De stal en het koetshuis (nummer 6) werden aangekocht door Anthony François Godin voor *f* 483. Op 27 juli werd de boedel gescheiden. De stal en het koetshuis waren inmiddels op 12 juni 1782 getransporteerd.²

Mr. Jan Jacob de Malapert, die het grote huis ging bewonen, liet op zijn beurt het complex veilen op 29 mei 1790. De omschrijvingen in de verkoopvoorwaarden waren nog uitvoeriger dan in 1782 (zie bijlage VI): De karakterisering van het grote huis luidde: *Een grote huizinge, erve en grond met zijn grote tuin, item stallinge en koetshuis daar agter, staande en geleege binnen dese stad aan de zuidzijde van de Nieuwe Gragt omtrend de Pietersstraat, strekkende voor van de gragt tot agter op het St Pieters kerkhof, daar voor aan beijde zijde de hier natemeldene twee huisen naast gehuist zijn, zijnde voorsien van drie grote benedekamers, alle behangen en met schoorsteenen, boven vier kamers met schoorstenen, item nog twee kleine kamers op de agterplaats, een groot vertrek, zeer geschikt tot berging van turf en hout als anderzints en zolder daarboven op de voorplaats ter linkerzijde bij 't inkomen een klein kamertje, wijders goede zolders, vliering en kelder, item een keuken, waarin een aanregt, fournuis, pomp, waterspomp en verdere gemakken.*³

Het tegenwoordige Pieterskerkhof 21 (in de inventaris nummer 1), Kromme Nieuwegracht 11/Pieterskerkhof 20 (nummer 2) en Kromme Nieuwegracht 13 (nummer 3) kwamen uiteindelijk in handen van professor mr. Pieter Bondam - een bekend historicus en uitgever van historische bronnen - voor de som van *f* 6095. Hij was op dat moment al in het bezit van het pand Kromme Nieuwegracht 15, op de noordwesthoek van de Pieterstraat. Het pand Kromme Nieuwegracht 9 werd aangekocht door Christiaan Weijman, die het al als huurder bewoonde, voor het bedrag van *f* 1070. De transporten aan Bondam respectievelijk Weijman vonden plaats op 6 oktober 1790.⁴

Met de aankopen van Bondam bleef het het oorspronkelijke complex althans nog voor een deel in stand, maar dit veranderde na zijn overlijden in 1800. Op 23 november 1802 transporteerden zijn erfgenamen de huizen aan verschillende nieuwe eigenaren en daarmee was de volledige ontbinding van het oorspronkelijke claustrale perceel een feit. Het grote huis kwam in handen van de schilder en tekenaar Cornelis van Hardenbergh. De omschrijving luidde op die datum: *zekere huisinge, erve en grond met deszelvs tuin, staande en geleege binnen dese stad aan de zuydzijde vande Nieuwegragt omtrent de Pieterstraat, strekkende voor van de gragt met een gang tot agter tegen de stal van de heer van Kokkengen, daar voor aan de eene zijde juffrouw Hofmeister en aan de andere zijde Christiaan Wijman en agter de erve wijlen de heer professor Bondam en Jean Soullier naastgehuyst en geerft zyn.*⁵ De hierboven genoemde juffrouw Anna Bregitta Hofmeister had op dezelfde datum het huis Kromme Nieuwegracht 13 verkregen⁶ en Jean Souillier Pieterskerkhof 21.⁷

Op 23 februari 1811 werd het huis Kromme Nieuwegracht 11/Pieterskerkhof 20 voor *f* 4500 verkocht aan de schoolonderwijzer en kostschoolhouder Bastiaan van Batenburg. De omschrijving luidde nu: *een huizinge, erve en grond met deszelvs tuin, staande en gelegen binnen deze stad aan de*

1 Het betreft hier Kromme Nieuwegracht 33/Pieterskerkhof 11. Ook hier is bij bouwhistorisch onderzoek een dertiende-eeuws claustraal huis aangetroffen (B.J.M. Klück, 'Kromme Nieuwe Gracht', in: *Archeologische en Bouwhistorische Kroniek van de Gemeente Utrecht 1986*, 160-172). Deugdelijk archiefonderzoek naar dit belangrijk monument heeft voor zover mij bekend nooit plaatsgevonden.

2 Dit blijkt uit de omschrijving in de akte: *een stallinge voor drie paarden en koetshuis daarnevens, als mede den hooizolder boven beide, staande ende gelegen aan de noordzijde op 't Pieterskerkhoff, strekkende met de daarbij zijnde mestbak tegen het erf der huizinge van den hoogwelgeboren heer mr. Jan Jacob de Malapert, belend aan de eene zijde de stallinge en aan de andere zijde de huizinge van evengemelde heer Jan Jacob de Malapert* (HUA, Stad II, 3243 (1782), blz. 187-189).

3 HUA, Familie De Malapert 453.

4 HUA, Stad II, 3243 (1790), blz. 292-295.

5 Minuut: HUA, Stad III, 525 (1802), blz. 691-694; origineel: HUA, Diaconiescholen 219.

6 Aldaar, blz. 696-99.

7 Aldaar, blz. 694-696.

zuidzijde van de Nieuwe Gragt omtrent de Pieterstraat, in de verponding gequoteert met Litt. G. N° 370, strekkende voor van de gragt met een gang tot agter tegen de stal van mevrouw de weduwe de heer Nicolaas van Westrenen, daar voor aan de ene zeide juffrouw van der Dussen en aan de andere zeide juffrouw de weduwe S.P. Mouton en van agteren de erven of regt verkregen hebbende van wijlen de heer professor Bondam en Jean Soellier naast gehuisd en geërft zijn.¹

Waarschijnlijk is Van Batenburg in het huis school en kostschool gaan houden. Bij zijn overlijden op 20 november 1817 vererfde het huis aan zijn weduwe, Hendrica van Iterson, en hun beider kinderen. Na het overlijden van Hendrica op 4 oktober 1825 lieten deze kinderen het veilen, waarbij het op 24 december van hetzelfde jaar voor f 4950 aangekocht werd door jonkheer Frederik August Alexander Carel van Lijnden,² die het evenwel al op 17 augustus 1826 voor f 4800 doorverkocht aan Arnoldus Ekker, preceptor van de Latijnse school. Het huis werd bij deze gelegenheid omschreven als *eene huizinge, erve en grond met een tuin, staande en gelegen binnen Utrecht aan de zuidzijde van de Kromme Nieuwe Gracht nabij de Pieterstraat, wijk G numero 370, strekkende van de gracht met eenen gang tot achter tegen den stal van den hoogwelgeboren heer J.G.W.C. van der Brugghen van Lauwerecht, daar voor aan de eene zijde een eigendom van Jan Wessels en aan de andere zijde ten westen van den heer Paulus Martinus van Bijleveld en achter gemelde Jan Wessels, en eene huizinge toebehoorende aan de stad Utrecht naast gelegen zijn.*³ Het zogeheten minuutplan van het kadaster, dat de situatie van 1 oktober 1832, de datum van de invoering weergeeft, biedt inzicht in de parcellering op dat moment die uiteraard ook retrospectieve waarde heeft.⁴

Het claustrale erf op het kadastraal minuutplan van 1832, omvattend de nummers Gemeente Utrecht, Sectie B, nummers 106, 107, 108, 109, 110, 121 en 122. Het grootste deel van het voormalig claustraal huis behoorde tot nummer 107. Tekening ontleend aan Utrecht in 1832, plattegrond nr. 32.

106 Jan Wessels, deurwaarder, huis en erf, 112 m²; 107 Arnoldus Ecker, preceptor, huis, erf en tuin, 710 m²; 108 de stad Utrecht, huis en erf, 384 m²; 109 Paulus Martinus van Beijleveldt, rentenier, huis en erf, 90 m²; 110 Johannes Barthold Coenraad Swiers, rentenier, huis en erf, 182 m²; 121 de douarière Johan Gideon Willem Karel van der Brugge, rentenierster, koetshuis, 78 m²; 122 Martinus Reijerkerk, kantoorbediende, huis en erf, 45 m²

Als oud-rector van het gymnasium verkocht Ekker het huis op 1 november 1872 voor f 12.000 aan de regenten van de Diaconiescholen van de Nederduits Gereformeerde Gemeente te Utrecht,⁵ die

1 HUA, Not. U301a016, nr. 1706; HUA, Diaconiescholen 210.

2 HUA, Not. U321a043, nr. 7989 (20 december 1825) en U321a043, nr. 7995 (24 december 1825).

3 HUA, Not. 321a046, nr. 8347 (achterin de band); Hypotheekbewaarders Utrecht en Amersfoort 49, nr. 38.

4 Voor de stad Utrecht en de voormalige buitengerechten uitgegeven als *Utrecht in 1832. Grondgebruik en eigendom* (Utrecht 2000).

5 HUA, Diaconiescholen 210.

er hun Diaconieschool nr. 3 in vestigden.¹ Hiermee was het huis zijn woonbestemming kwijtgeraakt. In 1880 werd het huis ten slotte voor f 10.000 verkocht aan de Naai- en Linnenschool en in 1913 aan Drukkerij Hajer, later opgevolgd door Drukkerij Hoeijenbos. Met de restauratie gaat het pand aan het begin van de eenentwintigste eeuw een nieuwe bestemming als kantoor- en wooncomplex tegemoet.

1 Zie hierover het - zoals gebleken is voor de voorgeschiedenis van het huis onbetrouwbare - artikel van Van Markesteijn in *Steengoed*. In HUA bevindt zich verder een bijdrage in typoscript uit 1943 van J.H. Adriani over de geschiedenis van de hervormde diaconiescholen in Utrecht (HUA, Bibliotheek LII D 17).

BIJLAGE I

Overzicht van de claustraal bezitters en de eigenaren

1367/68	heer Roelof van de Korenmarkt, kanunnik van Sint-Pieter
1371/72	mr. Jan van Arnhem
hierna ontbreken de rekeningen	
1423/49	heer Jan van den Noord, kanunnik van Sint-Pieter
de rekeningen 1449/50-1457/58 ontbreken	
1458/64	heer Zweder Cluetinck, kanunnik van Sint-Pieter
1464	zijn erfgenamen
1464 april 12	Johan van Renesse van Wulven Jansz.
1492	zijn erfgenamen
1492 december 6	heer Jacob van Winsen, kanunnik van Sint-Pieter
1447/50	zijn erfgenaam (?) Jan van Winsen
1550 april 4	heer Ernst van Schaik, kanunnik van Sint-Pieter
1565/77	heer Marten Sneek, kanunnik van Sint-Pieter
1577/02	heer Matheus Sijpenesse, kanunnik van Sint-Pieter
1578 november 7	afsplitsing van het noordwestelijk deel van het huis
1602/08	heer Peter de Voocht van Rijnveldt, kanunnik van Sint-Pieter (bezit op naam van Matheus van Sijpenesse?)
1608	zijn erfgenamen?
1608	Matheus van Sijpenesse?
1608 april 5	heer Gerrit Schulten, kanunnik van Sint-Pieter
1609 augustus 31	Cornelis van de Poll op naam van Gerrit Schulten
1626/33	Cornelis van de Poll op eigen naam, +1633
einde van de claustraliteit	
1633/40	zijn erfgenamen
1640 oktober 20	David Godin (+ 1666)
1666	zijn weduwe, Margarita van Vosbergen (+ 1679)
1679	hun erfgenamen
1680 maart 9	bij deling de neven en nicht Jan Louis Godin, Carel Godin en Cornelia Godin en vervolgens de langstlevende(n) van deze drie elk 1/3 (Jan Louis + 1688; Carel + 1703)
1689	(f 4000) portie van Johan Louis aan Cornelia
1703	portie van Carel aan Cornelia
1703	geheel aan Cornelia Godin, vrouwe van Maarssenbroek (testament 1713 augustus 3; + 1714)
1714	haar neef en nichten Margareta Elisabeth Godin, David Godin en Johanna Louise Godin universele erfgenamen (testament van David en Johanna Louise Godin 1713 augustus 28 -> hun zuster Margareta Elisabeth Godin) universele erfgenamen (David + 1742; Johanna Louise + 1750 (testament 1743 augustus 31))
1742	portie van David aan Johanna Louise en Margareta
1750	portie van Johanna Louise aan Margareta
1750	geheel aan Margareta Elisabeth Godin, gehuwd geweest met Joan Tiellens, secretaris van Amsterdam, + 1754 maart 29
1754 maart 29	haar neef Louis de Malapert, gehuwd met Louise de Geer
1782	hun erfgenamen publieke verkoop
1782 juli 27	(f 7528½) de erfgenaam mr. Jan Jacob de Malapert
1790 mei 29	(f 7165) Petrus Bondam, hoogleraar in de rechten (+ 1800)
1800	zijn erfgenamen

1802 november 23	Cornelis van Hardenbergh, kunstschilder en tekenaar
1811 februari 23	(f 4500) Bastiaan Batenburg, onderwijzer en kostschoolhouder (+ 1817 november 20)
1817	zijn weduwe, Hendrica van Iterson (+ 1825 oktober 4), en hun kinderen
1825	hun kinderen publieke verkoop
1825 december 20	(f 4950) Frederik August Alexander Carel van Lijnden, lid van de ridder-schap in de Staten van Utrecht
1826 augustus 17	(f 4800) Arnoldus Ekker, doctor in de letteren en rector van het gymnasium
1872 november 1	(f 12.000) Regenten van de Diaconiescholen (vanaf 1873 november 10: Diaconieschool 3)
1880	(ruim f 10.000) Naai- en Linnenschool
1913	Drukkerij Hajer Drukkerij Hoeijenbos

BIJLAGE II

1464 april 12

Johan van Renesse van Wulven erkent op een aantal voorwaarden van het kapittel van Sint-Pieter te Utrecht gedurende zijn leven het huis en erf van wijlen Zweder Cluetinck in de kapittelimmunitet tussen erven van Herman van Rijn en Dirk Steenwijk ontvangen te hebben.

Orig.: RAU, St.-Pieter 137. Van het derde van de vier uithangende zegels alleen de staart bewaard gebleven, de overige enigszins beschadigd in bruine was.

Allen den genen die desen brieff zellen zien off hoeren lesen doe ick verstaen Johan van Reness van Wulven dat die eerbair heren deken ende capittell der kercken tsinte Peters tUtrecht my van graciën gegunt hebben te kopen ende te bewoenen mijn leven lanck duerende ende niet langer husinge ende hofstede gelegen inder mandaten der selver kercken, die wilneer heren Sweder Cluetinck zaliger gedachten plach toebehoeren, dair boven meister Herman van Ryn ende beneden meister Dirck Steenwyck naist gelegen zijn, op alsulcken tyns, pacht ende renthen als dair jairlix uut gaen, te weten sesendetwyntich schillinge ende acht penninge, item enen Vranckricksche schilt, item noch enen Vranckricksche schilt ende drie quartier van enen Vranckricksche schilt voirgenoemt, item noch een derdendeell van enen Vranckricksche schilt, item noch twee deell van enen Vranckricksche schilt, noch een derdendeell van enen Vranckricksche schilt, payments als die gemeyn ecclesie van Utrecht inder tyt der betalingen vordien Vranckricksche schilt voirscreven ontfangen sall, item noch seven loet silvers, item noch eenendetwijntich pont als die kercke inder tyt der betalingen ministreren sall, te betalen der kercken voirscreven off den camerair inder tijt op alsulcken termijnen als men die gemeyn pacht vanden husen gelegen inder selver mandaten betalen sall, mit sulcken vorwarden, alsoe wanneer ick aflivich warde, datmen dan die selve husinge ende hofstede nader kercken gewoenten voirscreven wederopsetten ende vercopen sall enen canonick der selver kercken, syn leven lanck duerende ende niet langer, opter selver bezwaringen vanden pacht ende hondert Vranckricksche schilden, alsoe ick die husinge voirgenoemt gecoft hebbe ende hier voer ende nae bescreven staet. Ende vanden gelden dair die husinge dan om vercoft sullen werden, sullen die heren voirgenoemt tot huerre kercken behoeff ende in vermeringe des testaments heren Sweders voirscreven dair te voeren aff nemen hondert Vranckricksche schilden, ende inden koepbrieff die die koper dan geven sall alsoe besorgen dat hy die hondert Vranckricksche schilden voirgenoemt der kercken voirscreven gelaven sall te betalen ende te geven mit synen brieven nader kercken gewoenten. Ende off dat dan by versuym off anders niet en geschieden, soe sullen die heren voirgenoemt hem selven mogen panden anden koper voer soe voell geldes als voirscreven is sonder enigerhande wederseggen, hynder offte crott van mynen erfgenamen ofte nacomelingen, hoe ende in wat manieren dattet toecomen mochte,

beheltelick mynen erfgenamen ende nacomelingen voirgenoemt off den genen dair ick dat wijsen sall alsulcke averschoot vanden gelde als die husinge meer gegolden hadden dan hondert Vranckricksche schilden, gelyck voirscreven staet. Soe heb ick Johan van Ryness voirscreven gelaiff ende gelave voir my, mynen erfgenamen ende nacomelingen alle desen voirscreven punten ende vorwarden voll all ende onverbreckelick te holden ende volvaeren laten sonder enigerhande manieren van cavillacien ofte excepciën inden rechten ofte buten den rechten dairtegens te seggen, te doen off te geschien laten in enigerwys.

Ende ick Johan van Ryness van Wulven Johanszoen voirgenoemt gelove alle punten, loften ende vorwarden die myn vader voir gelaiff heeft mede volkomelick te holden ende te voldoen ende dair niet tegens te doen off te gheschien laten, heymelick off apenbair in enigermaten.

Ende om der meerre vestenissen ende sekerheit wille alre punten ende vorwarden voirscreven soe heb ick Johan van Ryness van Wulven voirgenoemt gebeden die eerbair heren meester Joest van Amsterdamme ende heren Joest van Wynssen, canonicken capitulairs der kercken van sinte Peters voirscreven, dat sy alle punten ende vorwarden voirgenoemt ende een ygelick punt bysonder voir ende mit my als principaell saickwolden laven willen te houden ende te voldoen.

Ende wy Joest van Amsterdamme ende Joest van Wynssen, canonicken voirgenoemt, gelaven mit gesamender hant ende elck van onss voir all ende ongescheiden als principaell saickwolden voir onss, onssen executoirs ende erfgenamen alle dese punten ende vorwarden ende een ygelick punt bysonder te houden ende te voldoen mitter daet sonder enich wederseggen van onss off yemant van onsser wegen mit geestlicken off mit warlicken rechten off anders in wat manieren dattet geschien mochte.

Voirt soe gelaven wy Johan van Ryness van Wulven, Joest van Amsterdamme ende Joest van Wynssen, canonicken voirgenoemt, wairt saick dat enich van onss borgen voirscreven afflivich worde tot eniger tyt, dat Got verhueden will, dat wy die dan in levenden lyve syn bynnen eenre maent nae des borgen doet enen alsoe goeden canonick capitulair inder selver geloften weder setten sullen in des doden stede, alsoe dicke als dat geschiede sonder enich wederseggen van onss off yemant van onsser wegen ende alle dinck sonder argelist.

In oirkonde der wairheyte alre dingen, soe hebben wy Johan van Ryness van Wulven ende Johan van Ryness van Wulven Johanszoen ende Joest van Amsterdamme, canonick voirgenoemt, onse segellen an desen brieff gehangen. Ende want ick Joest van Wynssen, canonick voirgenoemt, op dese tyt selver genen zegell en^a hebbe, soe heb ick gebeden den eerbaren heren Arnt Taets, canonick capitulair der kercken tsinte Peters voirscreven, dat hy desen brieff aver my will besegellen.

Ende ick Arnt Taets, canonick voirgenoemt, om beden wille heren Joest van Wynssen, soe heb ick mynen segell voer ende aver hem an desen brieff mede gehangen.

Gegeven int jair onss Heren dusent vierhondertvierendetsstich, opten twalefsten dach in aprilte.

^a *In het hs. staat ende.*

BIJLAGE III

1492 december 9 (1492 december 6)

De kanunnik van Sint-Pieter te Utrecht Jacob van Winsen erkent van zijn kapittel op een aantal voorwaarden gedurende zijn leven het huis en erf in de kapittelimmunitet tussen erven van Jan Modd en Jan van Heesboem ontvangen te hebben.

Orig.: RAU, Pieter 139. Twee uithangende beschadigde zegels in bruine was.

In dorso met 15de- of 16de-eeuwse hand: Recognitio domini Iacobi de Wijnsen, canonici, de domo et areis suis et est (doorgehaald: in cista) A III.

Ick Jacop van Wijnsen, canonick sunte Peters tUtrecht, kenne ende lijde voir mij ende mijnen erven ende executoren dat ick anders gheen recht noch toeseggen en heb aender huysinge ende hofstede gelegen bynnen der kercken van sunte Peter voirscreven mandaet die ick nu ende mijn lieve heer ende

oem her Joest van Wijnsen, canonick der selver kercken, bewoenen dan mij vanden eersamen heeren deken ende capittell der selver kercken van sunte Peters in hoeren besegelden brieven gegeven is, die welke hier van woerde te woerde in gescreven staet ende luyt aldus:

Wij deken ende capittell der kercken sunte Peters tUtrecht doen kondt ende kenlick allen luden alsoe dat wij die husinge ende hofstede gelegen bynnen onser mandaten, dair boven meester Jan Modd, canonick, aen deen ende meester Jan van Heesboem, onse proist, aen dandere zijden naestgelegen zijn, ende Jan van Reness van Vulven her Jansz. in zijnen leven te bewoenen plach, mit allen hoeren toebehoeren van bezijden ende van voer tot after toe verpacht, vercoft ende gegunt hebben heer Jacop van Wijnsen, onse medebrueder, opden ouden pacht ende thyns die onse kercke jairlix daer uut heeft, te weten sessendetwijntich schillinge ende acht penningen, item enen Vrancrijcsche schilt, item noch enen Vrancrijcsche schilt ende drie quartier van enen Vrancrijcschen schilt voirgenoemt, item noch een derdendeel van enen Vrancrijcschen schilt, item noch twee deell van enen Vrancrijcschen schilt, noch een derdendeel van enen Vrancrijcschen schilt payments als die gemeyn ecclesie van Utrecht inder tijt der betalingen vanden Vrancrijcschen schilt voirscreven ontfangen sall, item noch seven loot sulvers, item noch eenendetwijntich pont als die kercke inder tijt der betalingen ministreren sall, te betalen onss ofte onsen cameraer inder tijt op alsulken termijnen alsemen den ghemeenen pachten van onsen huysen gelegen bynnen der mandaten voirscreven betaelt nae vuytwijnsinghe ende vermoegens onser kercken register, dair die yerste termijne yerst off ingaen sall te Paesschen nu naistkomende ende sall verschijnen die betalinge alsoe vander eenre helfte vanden pacht ende renthe voirscreven een halff jair dair nae, mit aldusdanigen voirwaerden alsoe dat heer Jacop voirscreven onss ofte onsen cameraer inder tijt boven die renthe ende thyns voirscreven die wij uut deser huysinghe ende hofstede houden ende hebben onss ofte onsen cameraer inder tijt geven ende betalen sall eens tachtich Rijnsch gulden currente bynnen jairs ende sess weken van daten van desen te rekenen. Ende soe wanneer Jacop voirscreven offlivich wart, soe sullen wij dan die huysinghe ende hofstede voirscreven mit allen hoeren toebehoeren wederom opsetten ende vercoepen nae onser kercken gewoenten enen anderen canonick van onser kercken die dese huysinghe ende hofstede voirscreven zijn leven lang duerende ende nyet langer hebben sall opter selver bezwaeringe vanden pacht voerscreven ende hondert Vrancrijcsche schilden alsoe hier voer ende nae bescreven staet, te weten dat vanden gelden dair die huysinghe ende hofstede voirscreven dan om vercocht sullen warden, sullen wij tot onder kercken behoefte ende in vermeringe des testaments heerens Sweders Cluetinx daer te voeren ende yerst affstrijken, heffen ende boeren die hondert Vrancrijcsche schilden voirscreven. Ende indyen, dat God verbiede, hier enich versuym inne geschiede, soe sullen wij ons selven aender huysinghe ende hofstede voirscreven moeten verhalen ende dat antasten ende inne wynnen mitter daet, onbecroent van heeren Jacops executoeren ofte zijn erfgenamen ofte anders, hoe dattet toekomen mochte. Ende dit voirscreven heeft onss her Jacop, onse medebrueder voerscreven, geloeft ende hier nyet tegens te doen. Ende hier voir ende elke punt voirscreven sall her Jacop voirscreven onss ende onser kercken voirscreven twee goeden borgen setten daer onss aen genuecht. Ende hyer van sall hij onss oick enen reversbrieff ofte recognitie doen gerechtelicken ofte anders, dair onss aen genuecht, in welken reversbrieff offte recognitie hij mit zijnen borghen kennen sullen ende lijden anders gheen recht te hebben ander huysinghe ende hofstede voirscreven dan hem van onss gegeven is in desen onsen brieven voirscreven ende allen punten ende voirwerden voirscreven te houden ende te voldoen soe desen brieff begrepen heeft, ende dit all sonder arch ende list.

Gegeven onder onss capittels seghell int jaer onss Heeren dusent vierhondert tweeendetnegentich, den sesten dach in decembri.

Ende dair om soe heb ick geloeft ende gelove allen punten, voirwaerden ende obligacien voirscreven voir mij ende mijnen erfgenamen ende executoeren te houden ende te voldoen. Ende om der meerre vesticheyts wille hebbe ick gebeden die eersamen heeren her Joest van Wijnsen, mijnen lieven oem, ende her Wijnant van Doirnick, mijnen lieven mede heeren, desen brieff ende allen punten die hier ende inder voerscreven heeren brieff ghenoeemt ende gescreven sijn over mij te willen besegelen ende voir mij te loven. Wair om wij her Joest van Wijnsen ende her Wijnant van Doirnick voirscreven, elcx voir all ende alsoe principaell saickwolden hebben geloeft ende geloven voir ende mit her Jacop voirscreven voir onsen ende zijnen erfgenamen ende executoeren den eersamen heeren den deken

ende capittell voirscreven alle punten, voirwerden ende obligacien ende elcx bijzonder in desen brieven gescreven te houden ende te voldoen mitter daet sonder enich wederseggen van onss ofte onser wegen, ende hier nyet tegens te doen mit enigen recht, geestelick ofte weerlick ofte anders in wat manyeren dattet geschyen mochte.

In oirkonde der waerheyte soe hebben wij heeren Joest ende Wijnant voirscreven dese brieffe voer ende over her Jacop voirscreven ende over ons selven besegelt mit onsen segelen.

Gegeven int jaer onss Heeren dusent vierhondert tweendetneghentich, den negensten dach in decembri.

BIJLAGE IV

1640 oktober 20

Willem van Galen, notaris van het hof van Utrecht, transporteert als gemachtigde van Anna Both, weduwe van Cornelis van der Poll, in zijn leven borgemeester van de stad Utrecht, en van hun beider kinderen aan David Godin, voormalig drost van Hagestein, huizen en erven, bestaande uit vier woningen, strekkende van de Nieuwegracht tot aan het Sint-Pieterskerkhof in Utrecht.

Minuut: GAU, Stad II, 3243 (nj. 1640) blz. 107-108.

Willem van Galen, notaris shooffs van Utrecht, als gemachticht van joffrouwe Anna Both, weduwe ende boedelharster van edele heer Cornelis vander Poll, in sijn leven borgemeester deser stadt, van Frans ende Johan vande Poll, voor haerluyden selven, oock als mans ende voochden van haerluyder huysfrouwen, daer sij elcx geboorten bij hebben, van mr. Henrick van Leeuwen, advocaet, als man ende voocht van jouffrouwe Helena vande Poll, daer hij insgelijx geboorten bij heeft, ende van jouffrouwe Wilhelmina vande Poll, weduwe van zalige Johan van Arckel, blijckens procuratie voor Johan van Galen, notaris shooffs voorschreven, ende seeckere getuijgen (*blz. 108*) gepasseert den XXII^{en} aprilis lestleden, alhier vertoont ende gelaten, in crachte vande welcke hij comparant transporteerde, cedeerde ende overgaff bij desen aen ende ten behoeve van joncker David Godin, gewesene drossaert tot Hagesteijn, ende sijnen erffgenamen d’huijsingen ende erven jegenwoordich in vier woningen geappropriert, mit alle tgene daerinne aert ende nagelvast is, zijns comparants principalen competerende, alles ingevolge vande coopcedulle daervan opgerecht, strekkende voor vuijtte Nieuwegrafte tot achter mitte respectieve vuijtgangen op S^{lc} Peters kerckhoff alhier, daer suijtwerths juffrouwe van Wijnbergen ende noortwerths mr. Matheus de Pauw naestgehuijst ende geerft sijn. Ende hij comparant in voorige qualite verteech vande voorschreven huijsingen, erven ende vorderen toebehooren ende claerlijck van alles rechts ende toeseggens sijne principalen daer aen hadden, mitsgaders van allen brieven ende bescheijden daeraff roerende, alles ten behoeve voorschreven, gelovende hij comparant tot laste van sijne principalen dvoorschreven huijsingen ende erven te vrijen ende te waren iegens allen ende eenen ijegelijken op de lasten van vier ende twijntich hondert gulden hoofdsoms ende renthen vandien volgens plechte daer op gevesticht, bekennende hij comparant dat sijne principalen ter saecke deser opdracht voldaan waren, sonder arch etc.

BIJLAGE V

1782 juli 27

Omschrijving van de huizen tussen de Kromme Nieuwegracht en het Pieterskerkhof in de inventaris van de boedel van wijlen Louis de Malapert, heer van Jutphaas.

HUA, Familie de Malapert 174-1.

Binnen Utrecht.

N° 1.

Een huisinge, erve en grond, met zijn tuin en stallinge voor vier paarden, alsmeede koetshuijs daar agter, staande en geleegeen aan de westzijde van de Kromme Nieuwegracht, strekkende voor van de gracht tot agter op het St Pieters Kerkhoff en aldaar met een uitgang uitkomende, bewoond geweest door den heer overleedene, welke huijsinge op den 18e may 1782 in publicque veilinge door den heere m^r Pieter de Malapert voor deszelfs rekening is opgehouden op een somme van

f 10000-:-

Randzoenpenningen à eene stuiver per gulden 500-:- *f* 10500-:-

N° 2.

Een huizinge, erve en grond met zyn tuin, staande en geleegeen aan de noordzijde op het Pieters Kerkhoff, daar aan de eene zijde de stallinge van den heer overste Tuil en aan de andere zijde de stallinge en koetshuis nu competerende aann den heere van Cockengen naast geleegeen zijn, in huure gebruikt wordende bij mevrouw de weduwe Nollides om *f* 250-:- in 't jaar, in publicque veiling doorden heer m^r Jan Jacob de Malapert opgehouden op

f 3000-:-

Randsoenpenningen 150-:- *f* 3150-:-

N° 3.

Een huijsinge, erve en grond, met zijn thuijn, stallinge en koetshuijs daar agter, staande en geleegeen aan de zuidzijde van de Nieuwe Gracht omtrent de Pieterstraat, strekkende voor van de gracht tot agter op het St Pieters Kerkhoff, daar voor aan beide zyden de twee navolgende perceelen naast gehuist zijn, zijnde deeze huijsinge in huure gebruikt geweest bij de heer Louis Bourdon om *f* 387-:-, en word de stallinge in huure gebruikt bij den heer J.J. Godin tot Cockengen om *f* 100-:- in 't jaar, in publique veiling doorden heer Jan Jacob de Malapert opgehouden met de volgende twee perceelen.

N° 4.

Een huijsinge, erve en grond, staande aan de zuidzijde van de Nieuwe Gracht ontrent de Pieterstraat, strekkende voor van de gracht tot agter teegen de voorgemelde huijsinge, belend aan de eene zijde de voorgemelde huijsinge en aan de andere zijde juffrouw Riquement, in huure gebruikt wordende bij de heer Arent Rutgers om *f* 210-:- in 't jaar, in publicque veiling opgehouden door den heer Jan Jacob de Malapert met 't volgende perceel.

N° 5.

Een huisinge, erve en grond, staande meede aan de zuidzijde van de Nieuwe Gracht tusschen de Munt- en Ambachtstraaten, daer aan de eene zijde de huijsinge onder n° 3 omschreeven en aan de andere zijde mevrouw de douariere Perponcher naast gehuist zijn, bewoond wordende bij de heer Dirk van Lobbrecht om *f* 160-:- in 't jaar;

zijnde de gemelde huijsen vermeld onder n^o (doorgehaald 2) 3, 4 en 5 in publicque veilinge voor den heer m^r Jan Jacob de Malapert voor deszelfs reekening opgehouden op een somme van

f 7170- :-

Randzoenpenningen à eene stuijver per gulden 358-10- *f* 7528-10-

N° 6.

Een stallinge voor drie paarden en koetshuijs daarnееvens, alsmeede een hooijsolder boven beide, geleegeen aan de noordzijde op het Pieters Kerkhoff, zynde in huure gebruikt geweest bij den hoogwelgebore heer m^r Antonij Francois Godin, heer van Cockengen, om *f* 60-:- in 't jaar, en is in publicque veilinge dezelve stallinge en koetshuis gekocht door evengemelde heer van Cockengen om

f 460-:-

Randzoenpenningen à eene stuiver per gulden 23-:- *f* 483-:-

BIJLAGE VI

1790 mei 29 en 31

Beschrijving van de huizen van mr. Jan Jacob de Malapert tussen de Kromme Nieuwegracht en het Pieterskerkhof in de koopvoorwaarden voor een publieke veiling.

N° 1.

Een schoone, groote wel doortimmerde huisinge, erve en grond, met zijn tuin, staande en geleegeen binnen dese stad aan de noordzijde van het St Pieterskerkhof, daar aan de eene zijde den hoogedelgeboren heer overste Thuijl van Serooskerken met deszelfs stallinge en aan de andere zijde de stallinge en koetshuis van den hoogedelgeboren heer Godin, heere van Cockengen, naast gehuist zijn, strekkende voor van de straat tot agter tegen het natemeldene perceel, - - -.

Ingezet bij Johannes Teelen op *f* 1800-.-, in slag koper gebleven om *f* 1800-.-.

Borgen de timmerman Hagen, (andere naam niet ingevuld).

N° 2.

Een grote huizinge, erve en grond met zijn grote tuin, item stallinge en koetshuis daaragter, staande en geleegeen binnen dese stad aan de zuidzijde van de Nieuwe Gragt omtrend de Pietersstraat, strekkende voor van de gragt tot agter op het St Pieters kerkhof, daar voor aan beijde zijde de hier natemeldene twee huizen naast gehuist zijn, zijnde voorsien van drie grote benedekamers, alle behangen en met schoorsteen, boven vier kamers met schoorstenen, item nog twee kleine kamers op de agterplaats, een groot vertrek, zeer geschikt tot berging van turf en hout als anderzints en zolder daarboven op de voorplaats ter linkerzijde bij 't inkomen een klein kamertje, wijders goede zolders, vliering en kelder, item een keuken, waarin een aanregt, fournuis, pomp, waterspomp en verdere gemakken, wordende dese huizinge bewoond bij den eijgenaar, den hoogwelgeboren heer J.J. de Malapert, en wordt de stallinge en koetshuis in huure gebruikt bij den hoogedelgeboren heer baron Taats van Amerongen, heere van Natewisch, om *f* 100 in het jaar, hebbende zijn hoogedelgeboren daar aan nog huure tot primo maj des jaars 1795, volgens huurcedulle daar van zijnde.

Den koper van dit perceel zal 't klijne kamertje staande op de voorplaats deser huizinge niet kunnen aanvaarden en gebruiken voor primo maj des aanstaande jaars 1791, tot welke tijd toe 't zelve onder de huure der natemeldene huizinge bij n° 3 omschreeven begreepen is, en dus alsdan eerst ten behoeven van den koper van dit perceel kan worden gecedeerd, de buiten luiken der glasramen van 't zelve kamertje zullen moeten blijven ten behoeven van de huurderesse der natemelde huizinge, also die haar edele in eijgendom zijn competeerende.

Ingezet bij de h^r prof^r P. Bondam op *f* 2500-.-, in slag koper gebleven om *f* 2500-.-.

N° 3.

Een huizinge, erve en grond, staande en geleegeen binnen dese stad aan de zuidzijde van de nieuwe gragt omtrend de Pieters straat, strekkende voor van de gracht tot agter tegens de bovengemelde huizinge, belend aan de eene zijde de voorgemelde huizinge en aan de andere zijde de huizinge van den heer professor Bondam, - - -.

Den koper van dit perceel zal gehouden zijn om met primo maj des jaars 1791 ten zijnen kosten te moeten toemetselen de deur van 't kleine kamertje agter de beneede agterkamer deser huizinge, also het zelve kamertje behoort en verkogt word onder de huizinge bij de heer verkoper bewoond wordende en hier voren onder n° 2 omschreeven, zullende den koper het houte deur cosijn en de houte deur aan sig behouden - - -.

Ingezet bij Hendrik Hagen *f* 1400-.-, in slag Roelof van Dort 20-.-: *f* 1420-.-,

Borg Nicolaas Blanche.

N° 4.

Een huizinge, erve en grond, staande en geleegeen binnen dese stad aan de zijdzijde van de nieuwe gracht tusschen de Munt- en Ambachstraten, daar aan de eene zijde de huizinge hier voren onder n° 2 omschreeven en aan de andere zijde mevrouw de douariere Perponcher naast gehuist zijn,

streckende voor van de straat tot agter tegen de huisinge onder n° 1 omschreeven, wordende dese huisinge in huure bewoond bij s^r C. Weijman om *f* 150-.-. in het jaar - - -.

Ingezet bij Christiaan Weijman *f* 950-.-, in slag bij denzelven gemeint op 120-.-: *f* 1070-.-.

Op den 31 maj is tot koper genomineert, na dat de perceelen te samen in een koop waaren opgeveilt, den voornoemde provisioneelen koper Christiaan Weijman, die de koop bij ondertekening verklaarde te accepteren bij deesen.

De vier perceelen hebben te samen afgebragt eene somma van
Hoger gemeint bij de makelaar Adrianus Booij op

f 6790-.-.

375-.-.

-----

dus koper om *f* 7165-.-.

voor hem of die hij binnen drie dagen zal nomineeren.

En is op den 31^e maj 1790 tot koper van de drie eerste perceelen genomineert den hooggeleerde heer Petrus Bondam, professor in de rechten aan de academie alhier, voor en omme de somma van *f* 6095-.-,

welke verklaarde de koop in dier voegen bij ondertekening te accepteren bij dezen.